

* F... Premi Joan Miró

CAT

Nalini Malani

No em
sents

20/03—27/09/2020

Fundació Joan Miró

* F... Barcelona

* laCaixa

Nalini Malani

No em sents

La Fundació Joan Miró presenta *No em sents*, la primera exposició a l'Estat espanyol de l'artista índia Nalini Malani (Karachi, a l'actual Pakistan, 1946). En aquesta mostra, Malani, guardonada amb el VII Premi Joan Miró, que atorguen la Fundació Joan Miró i "la Caixa", recorre cinquanta anys de la seva trajectòria. D'aquesta manera, s'hi ofereix l'oportunitat de veure les seves primeres filmacions de finals dels anys seixanta, diverses sèries de pintures i instal·lacions immersives dels darrers quinze anys i també dibuixos a les parets creats específicament per a les sales de la Fundació Joan Miró.

Malani va rebre el Premi Joan Miró pel seu compromís amb els valors de la imaginació radical i la consciència sociopolítica. Al llarg d'una dilatada carrera ha estat la veu infatigable dels silenciats i els desposseïts, sobretot pel que fa a la situació de desigualtat i de violència estructural que pateixen les dones arreu del món. Aquest posicionament vertebrava tota l'exposició.

L'obra de Malani, plena de referències culturals tant asiàtiques com occidentals, desplega una visió molt rica en matisos del món castigat i adolorit en què vivim. Malani porta al límit estereotips i imaginaris culturals heretats. El seu interès per alguns personatges femenins de la mitologia antiga (grega i índia) i pels símbols i imatges del món modern li ha permès desenvolupar una barreja iconogràfica molt personal i universalista que no s'arronsa a l'hora de denunciar la injustícia i els abusos contemporanis, així com els seus efectes sobre la vida planetària. Les obres exposades a *No em sents*, que són el resultat d'una investigació de la subjectivitat femenina, transmeten una condemna contundent de la violència que ens recorda la vulnerabilitat i precarietat de l'existència humana i de la vida en general. Alhora, el seu punt de vista és indiscutiblement urbà i internacionalista, i implacable en la seva condemna del nacionalisme cínic i exclouent que explota les creences de les masses.

Al llarg de les dècades, en una pràctica artística basada en una confrontació entre el passat, el present i el futur que recorre a la memòria, a la falla, al mite i a la resistència, Malani ha explorat formats interdisciplinaris com ara el teatre i les instal·lacions audiovisuals immersives, que li han permès construir un llenguatge extraordinari d'imaginació i forma, de fenòmens sensorials i significats complexos que fan de les seves exposicions experiències transformadores per als visitants.

Les peces que aplega aquesta mostra no es presenten cronològicament i estan obertes a més d'una perspectiva temàtica, però reflecteixen els principals eixos de l'obra de Malani: la utopia i la distòpia, una visió globalitzada de la història recent i també de l'antiga i, més concretament, les històries tràgiques i la incomprensió que pateixen les dones arreu del món.

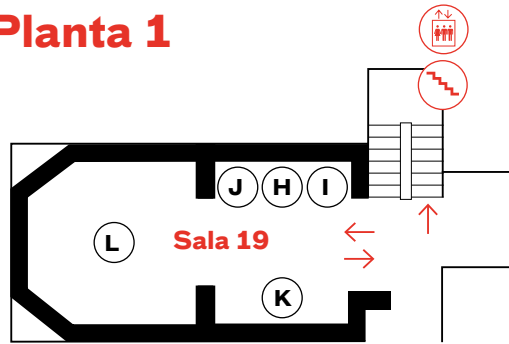
Foto: Tamit Plana © Fundació Joan Miró

Nalini Malani va néixer a Karachi el 1946, un any abans de la Partició de l'Índia Britànica en dos països diferenciats: l'Índia i el Pakistan. Arran d'aquest fet, la família de Malani es va refugiar a Calcuta i més tard es va traslladar a Bombai, en un exili forçat que la marcà com a artista i com a persona. L'any 2019 va rebre el Premi Joan Miró, que atorguen biennalment la Fundació Joan Miró i "la Caixa".

Plànol

- A *No em sents*, 2020
- B *Les coses han canviat*, 2008
- C *Escoltar les ombres*, 2007
- D *Utopia*, 1969–1976
- E *Natura morta*, 1969
- F *Onanisme*, 1969
- G *Tabú*, 1973
- H *Sita II*, 2006
- I *Sita I*, 2006
- J *Radha*, 2006
- K *Objecte parcial*, 2008
- L *Tot allò que imaginem com a llum*, 2017
- M *Em sents?*, 2019
- N *Espai participatiu*

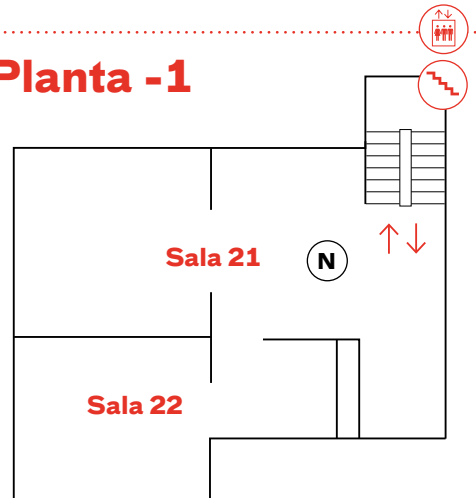
Planta 1

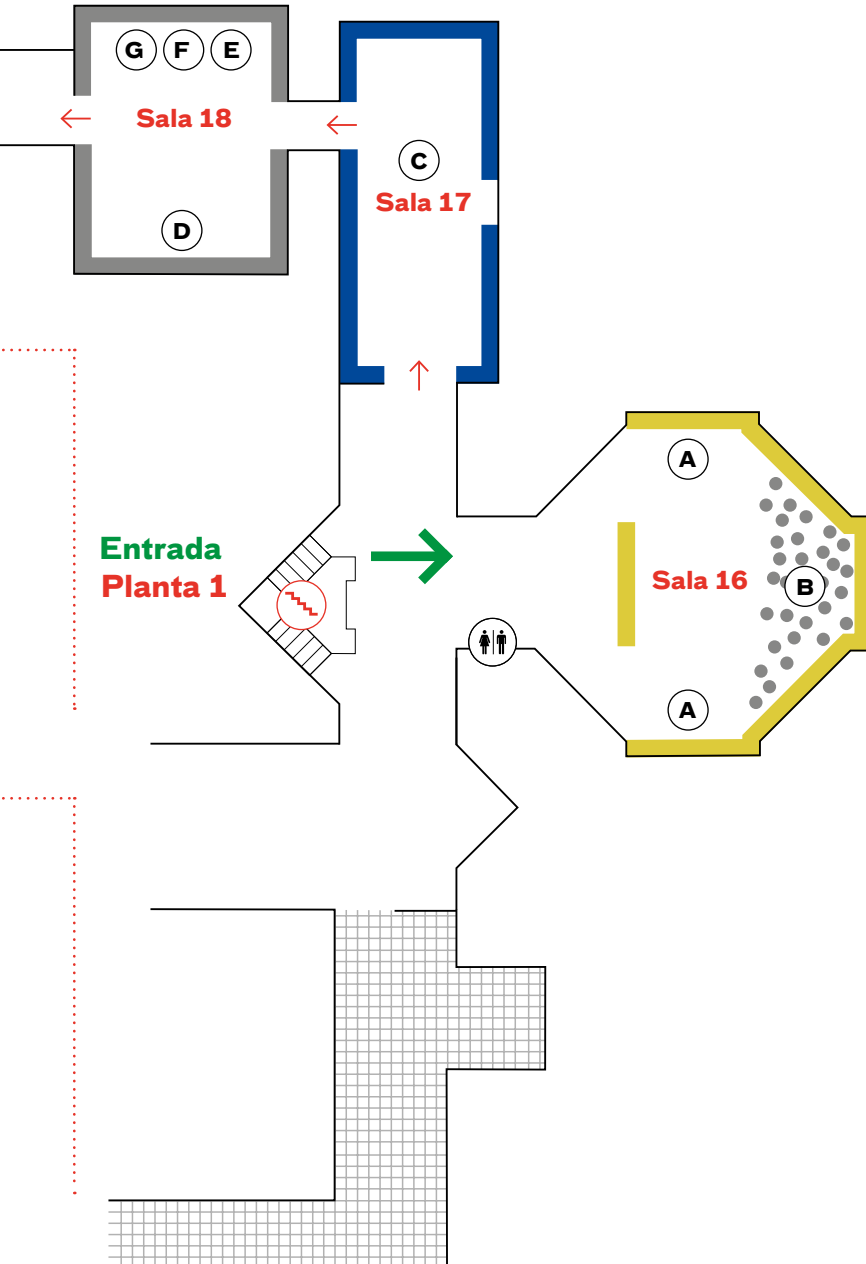

Planta 0

Planta -1

Sala 16

L'exposició comença amb dos formats d'obra molt característics de Nalini Malani: un teatre d'ombres i un dibuix mural efímer que s'esborrarà en una performance just abans que conclogui la mostra.

No em sents és el títol d'un conjunt de dibuixos murals, realitzats *in situ*, que s'estén per l'exposició i que desapareixerà per quedar només en el record. Aquesta pràctica del dibuix és fonamental en la trajectòria de Malani. Es tracta d'un mètode de treball que va més enllà dels murs de l'estudi i de l'espai expositiu i que l'artista va iniciar el 1992 amb l'exposició *City of Desires*, a la galeria Chemould (Bombai).¹ Aquell projecte fou una protesta contra la influència creixent dels nacionalistes hindús de dretes a l'Índia i alhora un homenatge als pintors de Jaipur, que decoraren el temple a Krishna de Nathdwara, els frescos del qual s'estaven deteriorant a causa de greus negligències per part de les autoritats d'aquell moment. De la mateixa manera que la temàtica dels dibuixos murals varia segons el context de cada exposició, la corresponent performance d'esborrament al final de la mostra també canvia segons el lloc on es realitza. Per mantenir l'efecte sorpresa, no s'informa ni el públic ni el museu de com serà l'acció d'esborrament fins poc abans que tingui lloc.

La segona obra d'aquesta sala és una instal·lació audiovisual de teatre d'ombres titulada **Les coses han canviat** (2008). Consisteix en 32 cilindres transparents pintats pel dors, muntats damunt d'uns tocadiscos que giren a 4 rpm. Les imatges que projecten a les parets —un àngel bizantí, calaveres, gossos que fugen a l'estil de les seqüències fotogràfiques de Eadweard Muybridge, fragments de gravats de Albrecht Dürer representant la violència fratricida entre Caïm i Abel— es repeteixen i s'entremesclen en un joc d'ombres que evoca la distòpia de la vida a les

1 Tot i que el canvi dels noms de les principals ciutats de l'Índia està acceptat, Malani continua utilitzant el topònim Bombai, enlloc de l'actual Mumbai, per raons culturals diverses.

grans ciutats, tot plegat formant una dansa visual mentre els déus indis, pintats a l'estil de Kalighat, observen amb impotència. La instal·lació, inspirada en *Cassandra*, la novel·la de 1983 de Christa Wolf, incorpora la veu en off de l'actriu Alaknanda Samarth interpretant una adaptació del llibre. Segons Malani, la princesa troiana Cassandra encara ara representa els coneixements profunds de les persones, als qual no es para atenció, perquè la humanitat s'allunya cada cop més de models de societat progressistes i no violents.

↑

Nalini Malani, *Les coses han canviat*, 2008. Teatre d'ombres amb 32 tocadiscos, cilindres pintats pel dors, so. Vista de l'exposició *Nalini Malani: La rebel·lió dels morts – segona part*, Castello di Rivoli - Museo d'Arte Contemporanea, Torí, 2018. Foto: Payal Kapadia

Sala 17

A la segona sala de l'exposició, amb les parets pintades d'un color blau intens, hi trobem **Escoltar les ombres**, una instal·lació pictòrica que abasta tot el perímetre de l'espai. Les 42 obres que componen aquesta sèrie es despleguen en una narrativa seqüencial. El seu conjunt, de gairebé 30 metres de llargada, apareix com l'*storyboard* d'una pel·lícula. Com el teatre d'ombres a la primera sala de l'exposició, aquesta sèrie fa referència a la rellevància que la història fatídica de Cassandra encara té en els nostres dies, ja que s'hi evoca el seu do profètic i la indiferència i el menyspreu sistemàtic que van patir la seva veu interior i les seves advertències. La imatge clau o leitmotiv d'aquesta pel·lícula pintada és el cap de Cassandra: de la seva boca en surt l'extremitat d'una columna vertebral, mentre uns avions de guerra combaten i esclaten al seu cap. Encara que el plantejament pugui semblar apocalíptic, en aquesta sèrie Malani dona un to esperançat a la tràgica història de la princesa de Troia, perquè hi troba l'origen d'una manera de pensar amb biaix de gènere, com ella mateixa l'anomena. Al seu parer, Cassandra simbolitza la tasca inacabada de la revolució de les dones, mentre el món continua sense entendre ni tenir en compte la seva manera de pensar i les seves premonicions.

←

Nalini Malani, *Escoltar les ombres*, 2007
42 panells pintats pel dors (detall)
Burger Collection, Hong Kong. Foto: Anil Rane

↑

Nalini Malani, *Utopia*, 1969–1976
Instal·lació audiovisual en dos canals
Pel·lícula de 8 mm (fotograma)

Sala 18

El so d'uns projectors precedeix l'entrada a la següent sala de l'exposició. A finals dels anys seixanta Malani va ser una figura pionera del cinema experimental a l'Índia. En els seus primers films, ella mateixa s'encarregava de totes les tasques de producció: guió, disseny de decorats, il·luminació, filmació, muntatge i edició. Al llegendari Vision Exchange Workshop de Bombai hi va realitzar la seva primera pel·lícula d'animació, **Cases de somni**, en els anys àlgids del procés de modernització que es va posar en marxa durant el mandat del primer ministre indi Jawaharlal Nehru. Va ser una època d'esperança en una nova Índia que havia de garantir els drets i la dignitat de les classes obreres i abolir el sistema de castes que encara imperava. Vista amb el temps, *Cases de somni* apareix com una fantasia brillant i acolorida d'un paisatge urbà utòpic. Una obra inspirada en les teories cromàtiques del professor de la Bauhaus Johannes Itten i que reflectia fidelment el compromís i l'entusiasme que Malani compartí amb altres artistes de la seva generació per construir una Índia nova i moderna.

Anys després, el 1976, Malani va realitzar una segona pel·lícula concebuda per projectar-se juntament amb *Cases de somni*. Els dos films formaven un díptic titulat **Utopia** i va ser la primera vegada que Nalini va fer servir pantalles múltiples. A *Utopia*, l'autora hi juxtaposava dos moments diferents: un d'ells, el de l'idealisme i l'esperança que la modernitat va generar entre les classes mitjanes i també les més pobres de l'Índia als anys seixanta; l'altre, el de la posterior distòpia urbanística dels setanta. La desil·lusió i la percepció crítica de Malani respecte a aquelles dècades assolía un altre nivell quan el seu somni primerenc i el seu desencís posterior convergien en una sola obra.

Durant el mateix període, Malani va realitzar tres films de 16 mm en blanc i negre que reflexionaven sobre l'exclusió i la discriminació que patien les dones a l'Índia, un tema que l'artista ha continuat explorant en tota la seva obra posterior. Tot i l'aparença d'alliberament sexual que va arribar a l'Índia als anys seixanta, la sexualitat femenina va seguir patint les coaccions

i restriccions dels costums tradicionals. A *Natura morta* (1969) una càmera introspectiva es passeja per un interior domèstic, i en aturar-se en els objectes quotidians, aquests adquireixen una qualitat sensual que fa que es dibuixi un paisatge emocional sense la intervenció d'actors. L'espectador ocupa la posició de la càmera, com un *voyeur* de la intimitat entre dos personatges que no acabem de veure mai. D'una manera semblant, la pel·lícula *Onanisme* (1969) va ser una revolta declarada contra l'ortodòxia; més enllà de la intenció d'impactar, l'artista, tot i ser molt jove, ja creia profundament en un art compromès que establís una visió més humana i emancipadora de la posició social de les dones. Per últim, *Tabú* (1973) es va filmar en una comunitat de teixidors de Rajasthan en què les feines més precàries, com la de filar, les feien les dones, a qui, en canvi, no es permetia tocar el teler sota cap circumstància. D'aquesta manera quedaven excloses de la part més important i creativa del procés, en el qual s'imposava la supremacia masculina.

↑

Nalini Malani, *Tabú*, 1973
Pel·lícula de 16 mm (fotograma)

Sala 19

Després de la sala amb els seus primers films, l'exposició continua en un espai pintat de negre dividit en dues seccions. Cadascuna d'elles conté obres realitzades a començaments dels 2000 seguint la tècnica de pintura al dors de panells transparents. Aquest espai ens retorna a temps pretèrits, arquetípics i mitològics, i a continuació a la història recent de l'Índia, en una coincidència de temporalitats diverses característica de l'obra de Nalini Malani.

La primera part d'aquesta secció mostra tres pintures verticals i, a l'altra banda de la sala, una obra composta d'onze panells. Totes elles es basen en poemes èpics de l'Índia com ara el Rāmāyaāa, el Mahābhārata i el Bhāgavata Purāna, els relats fundacionals del sud de l'Àsia que, com els mites i les llegendes de l'antiga Grècia que Malani recupera al començament de l'exposició, són el germen dels arquetips femenins que encara tenen vigència i ens interpel·len milers d'anys després de ser narrats per primera vegada.

Si bé en alguns dels relats més antics d'Occident el bé i el mal es presenten clarament delimitats, en aquests poemes indis els déus també actuen de maneres poc exemplars, mentre que els dimonis poden assolir poders divins a través de la meditació i de les bones accions. Així i tot, arran de l'auge del fonamentalisme hindú a partir dels anys vuitanta, la manera de representar els déus i deesses del panteó indi a les arts visuals i a la literatura ha anat canviant, ja que els fonamentalistes han volgut sanejar la cultura índia de qualsevol element juganer, sensual i plural. És en aquest context que Malani, en obres com *Sita I* i *Sita II* (2006), reelabora la història de la deessa índia Sita, una alquimista nascuda de la terra que té algunes similituds amb la sacerdotessa grega Medea: totes dues van ser traïdes per les seves parelles i desposseïdes de la seva qualitat de mares, i fins i tot del seu estatus com a dones.

L'altre personatge femení reelaborat per Malani apareix al costat de les representacions de Sita. Es tracta de *Radha* (2006): una dona casada,

ja gran, que s'enamora del déu Krishna i amb qui té una relació secreta al bosc, fet pel qual desafia les limitacions pròpies de la seva posició social.

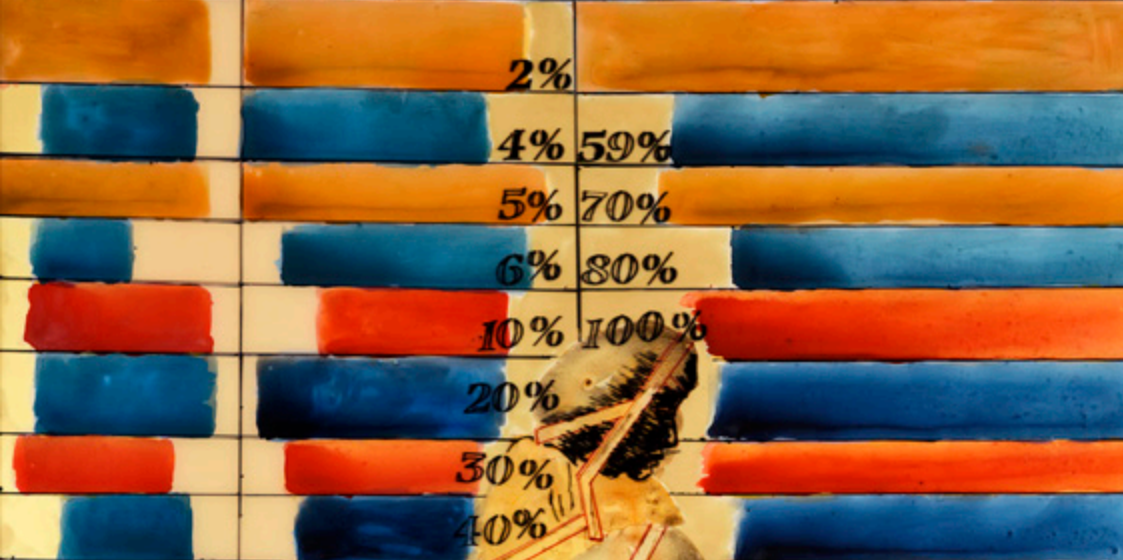
Davant d'aquestes pintures evocadores d'arquetips femenins trobem **Objecte parcial** (2008), una obra composta de 12 panells en què les figures humanes que s'hi representen només poden interactuar amb una part de la gran figura que plana per damunt de tot el conjunt. El títol es refereix a un concepte extret de la teoria de les relacions d'objecte de la psicoanalista infantil Melanie Klein (1882–1960). «Objecte parcial» és una fase del desenvolupament infantil en què els nens identifiquen parts d'una persona i les veuen com una representació de la totalitat d'aquesta incloent-hi valoracions positives o negatives.

A la segona part d'aquesta secció de l'exposició hi trobem la instal·lació panoràmica, composta d'onze panells pintats al dors, titulada **Tot allò que imaginem com a llum**. El títol fa referència al poeta del Caixmir Agha Shahid Ali (1949–2001), que en els seus poemes combina referents culturals hindús, musulmans i occidentals per transmetre les seves reflexions sobre la mort i el record. Aquesta gran obra expressa el dolor de la separació, dels efectes polaritzants de la Partició, així com els profunds sentiments d'afinitat i estima que uneixen les persones. La pintura de Malani es basa en l'enyorança que sentim per aquells de qui no podem suportar apartar-nos, i la narració es construeix a través d'una sèrie de figures que es connecten entre si en un espai indefinit, flotant com en un món de somnis. En un dels panells, tres nens s'aboquen damunt d'una esfera, que apareix com un forat a terra per on veuen el paisatge malmès del Caixmir, una de les regions que més van patir la divisió traumàtica de l'Índia i el Pakistan el 1947. Uns gràfics de colors envolten els nens, com si la humanitat es pogués reduir a nombres i estadístiques. En un altre panell, un noi que s'ha fet vell de cop sosté un globus gegantí, com una bombolla de còmic, que conté una evocació de les fantasies de la modernitat.

→

Nalini Malani, *Tot allò que imaginem com a llum*, 2017
11 panells pintats pel dors (detall). Burger Collection,
Hong Kong. Foto: Anil Rane

YOU YOU CAN'T CAN'T FOOR RGGIUVVEE MMEME

Sala 20

Al pis inferior, la darrera sala de l'exposició es presenta com un «cambra d'animació», en paraules de Malani. En aquest espai enfosquit hi trobem una gran instal·lació de vídeo de creació recent, titulada ***Em sents?*** (2019), que projecta simultàniament 56 curts d'animació. Pionera del videoart a l'Índia a començaments dels anys noranta, Malani mai no ha deixat d'experimentar amb les noves tecnologies. El 2017 va aprendre a fer animacions en la seva tauleta, a les quals va afegir bandes sonores també fetes per ella. Són peces que penja regularment al seu compte d'Instagram (@nalinimalani).

Em sents? reprèn el mite de Cassandra, el tema amb què començava l'exposició: la constatació que continuem sense tenir en compte els punts de vista, els presagis i les opinions de les dones, que continuen sent objecte d'actes de violència desmesurada. En les animacions que Malani ha realitzat recentment, un títol com *Em sents?* té dues connotacions: quan porta un signe d'interrogació és el crit d'una nena a qui estan violant brutalment, però que ningú no sent cridar. En canvi, *Em sents*, sense signe d'interrogació, és una ordre ferma i té a veure amb l'exercici del poder, amb reclamar que s'escolti a algú.

Aquestes animacions són com «bombolles de pensament», pel seu caràcter i la seva funció. Quan Malani veu o llegeix alguna cosa que la interpel·la o li estimula la imaginació, té la necessitat de respondre i interrogar, de reaccionar amb un dibuix, de mostrar una visió diferent, de riure o de protestar. No ho fa necessàriament seguint al peu de la lletra allò que ha vist o llegit, sinó més aviat per representar una «emoció del record». Cadascuna d'aquestes respostes procedeix d'idees diferents i requereix, per tant, una cal·ligrafia diferent. Per això Malani ha desenvolupat un llenguatge que pot ser còmic, trist, modest, contundent, histèric o precís segons l'ocasió. D'altra banda, Malani parteix sovint d'una citació d'algun dels seus escriptors de capçalera, com ara Hannah Arendt, Veena Das, Faiz Ahmad Faiz, Sa'adat Hasan Manto, Heiner Müller o Wislawa Szymborska. Pel que fa a les imatges, talment una artista de grafitis,

Malani recorre a material molt divers: Goya, George Grosz, estampes japoneses, pintures tradicionals de Kalighat i també obres pròpies. La combinació de totes aquestes fonts és força automàtica, i sembla que les animacions flueixin per si soles i puguin anar en qualsevol direcció, amb diversos graus de transparència i d'opacitat. En les fantasmagories que en resulten hi ha cabuda per a la sàtira i l'absurd, però el desencadenant principal per a Malani són les preguntes següents: què ens ha deixat la idea d'utopia? Com vam començar en aquesta via i cap a on ens dirigim ara? Amb la mort de la modernitat i de l'estat socialista progressista, quina excusa ens queda per mantenir l'estat actual de les coses i continuar sense afrontar el futur? El fet que no assumim cap responsabilitat per la situació actual fa pensar a Malani en un fragment del poema de Wislawa Szymborska *Nic dwa razy* [Res dues vegades]: «Arribem aquí improvisats. No hi ha temps per practicar la vida, i res no es pot refer.»

↑

Nalini Malani, *Em sents?*, 2019. Instal·lació audiovisual en onze canals (detall). Vistes de l'exposició *Em sents?*, Goethe Institut / Max Mueller Bhavan, Bombai, 2019
Foto: Ranabir Das

Espai participatiu

L'Espai participatiu, situat al final del recorregut de l'exposició, acull dues activitats al voltant de Nalini Malani:

A la primera, una citació de l'artista anima els visitants a escriure en una gran pissarra noms de dones, conegudes o anònimes, que hagin tingut pes en l'evolució del coneixement o en els vides dels mateixos visitants.

A la segona activitat, el visitant pot reconstruir les biografies de cinc dones que han contribuït activament a prendre consciència sobre temes rellevants per a la societat. Textos de Francisco Llorca, a partir de la col·lecció *Pequeños Grandes Gestos*, d'Alba Editorial.

Activitats

Dissabte 28/03
Petites històries, grans dones. Museus amb ulls de dones

Coneixerem la vida i obra de Nalini Malani a partir de la narració i interpretació que en farà Meritxell Yanes.

Activitat gratuïta amb inscripció prèvia

A partir de 5 anys
17 h

Dimarts 21/04
La hora de los hornos

En el marc del cicle *Per amor a les Arts* es projectarà el documental *La hora de los hornos*, d'Octavio Getino i Fernando Solanas.

Presentat per Martina Millà, comissària de l'exposició

Filmoteca de Catalunya

Preu: 4 €

Per a tots els públics
17 h

Visites comentades

Terçer dissabte de mes: 18 d'abril, 16 de maig, 20 de juny, 18 de juliol, 15 d'agost, 19 de setembre de 2020*

Per a tots els públics

General: 7 €

Reduïda: 5 €

Menors de 15 anys: 0 €

(Inclou l'entrada a l'exposició)

*Dissabte 18 d'abril, la visita també es farà amb intèrpret de llengua de signes

17 h

Dijous 16/04

Dins del programa *Totes incloses* d'Apropa Cultura, visita comentada per a professionals a càrrec de Martina Millà. Inscripcions a www.apropacultura.cat

18 h

Dissabte 16/05

Jornada amb Karishma Chugani

Activitats diverses amb Karishma Chugani, artista d'origen sindhi que es defineix com a artesana, enginyera del paper, escriptora, il·lustradora i dissenyadora.

Explicar i explicar-se

Taller amb docents, il·lustradors i estudiants sobre l'*storytelling* com a eina per a desenvolupar la intel·ligència creativa

Activitat gratuïta amb inscripció prèvia

10 – 13 h

Arbre de memòria col·lectiva

Al seu llibre *Las visitas de Nani*, Karishma Chugani hi recull records, vivències i receptes familiars, i recrea amb els seus llapis la història de la seva àvia. Amb l'ajuda de l'artista, els participants del taller crearan un arbre del records per homenatjar aquelles figures que hagin influït en la seva herència cultural.

Taller familiar

A partir de 5 anys

Inscripció prèvia

7 € per persona

6 € Carnet Famílies

4 € Amics de la Fundació

17 – 18:30 h

Presentació del llibre *Las visitas de Nani*, de Karishma Chugani (ed. Ekaré)

Activitat organitzada conjuntament amb l'editorial Ekaré, amb la presència de l'autora i els editors

18.30 h

Dissabte 13/06

Una llarga història

Taller de llibre d'artista amb Julia Pelletier

Taller d'animació amb Laura Ginés

L'obra de Nalini Malani engloba una riquíssima diversitat tècnica. A través dels llibres i l'animació audiovisual, compartirem una tarda d'activitats plena de veus que ressonen alhora per mitjà de l'experimentació.

Activitat gratuïta

Per a tots els públics

16 – 19.30 h

Projectes col·laboratius

Tot escoltant Nalini Malani

Un projecte amb estudiants del departament de Moda de l'Istituto Europeo di Design Barcelona per promoure una reflexió sobre el disseny ètic (condicions laborals i de producció, medi ambient, sostenibilitat) des de la pràctica professional

El meu món

Crearem un quadern d'artista inspirat en les referències de Nalini Malani, a partir de les experiències personals dels alumnes d'entre 10 i 12 anys de l'Escola Poble-sec.

Comptem amb la complicitat de la comunitat educativa i les famílies de l'escola.

Veus latents

Un projecte per donar veu a les dones amb la imatge com a eina de creació i d'expressió artística

Projecte dissenyat per CliCMe i amb la participació de l'Associació Intercultural Diàlegs de Dona

Projecte a cura de Martina Millà, cap d'Exposicions de la Fundació Joan Miró.

Nalini Malani *No em sents* s'exposarà a la Fundació Joan Miró del 20 de març al 27 de setembre de 2020.

L'entrada a l'exposició temporal permet visitar-la dues vegades. Cal activar l'entrada a la recepció del museu.

Aquesta exposició compta amb el suport de Burger Collection, Castello di Rivoli i la Galerie Lelong.

Portada: Nalini Malani, *Escolltar les ombres*, 2007. Contraportada: Nalini Malani, *Em sents?*, 2019

Totes les imatges són cortesia i tenen el copyright de l'artista.

Disseny: Estudio Diego Feijóo
D. L. B 6917-2020

Paper 100% reciclat

Amb el suport de:

Burger COLLECTION

A petició de l'artista, aquesta mostra només inclou obres d'art procedents de museus i col·leccions privades d'Europa occidental, d'acord amb el compromís que va adquirir als anys noranta de dur a terme només pràctiques expositives sostenibles.

Fundació Joan Miró

* *J.F.M.* Barcelona

la Caixa

Fundació Joan Miró
Parc de Montjuïc
08038 Barcelona
T +34 934 439 470

www.fmirobcn.org/nalinimalani
#NaliniMalaniFJM